

Stockholm den 8 november 2018

R-2018/1656

Till Justitiedepartementet

Ju2018/04249/L4

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 5 september 2018 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Polisens tillgång till uppgifter från signalspaning (Ds 2018:35).

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker förslaget till lag om förbud mot användning av vissa uppgifter för att utreda brott.

Advokatsamfundet anser att dagens lagstiftning och system för hantering av underrättelsematerial från signalspaning är tillräckligt effektiv för de brottsbekämpande myndigheterna samtidigt som godtagbara rättssäkerhetskrav upprätthålls.

Enligt Advokatsamfundet är risken mycket stor för att grundläggande rättssäkerhetsgarantier kommer att sättas ur spel med föreslagen lagstiftning.

De huvudinvändningar som Advokatsamfundet har mot förslaget är dels att det inte är känt hur redovisning av signalspaningsmaterialet från FRA till NOA kommer att ske, dels vilken bearbetning och vidarebefordran som kommer att ske, dels att uppgifter till fördel för den misstänkte inte får röjas.

Allmänna synpunkter

Som misstänkt för brott har man vissa grundläggande rättigheter, fastslagna bland annat i Europakonventionen om mänskliga rättigheter (EKMR), särskilt artikel 6 och 8. I rätten till en rättvis rättegång ingår bland annat att den misstänkte har rätt att i detalj underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom eller henne.

Grunden för anklagelsen återfinns normalt i förundersökningsmaterialet och det s.k. sidomaterialet. Även om det därutöver förekommer material som inte kommer att inflyta i förundersökningen och därmed bli föremål för partsinsyn, är, eller blir, detta material normalt så pass perifert till hur förundersökningsmaterialet ser ut att det kommer att sakna egentlig betydelse. Det utgör således inget argument för att ändra dagens regler för hantering av signalspaningsmaterial.

Advokatsamfundet menar att risken för att rätten till en rättvis rättegång kommer att undergrävas ligger i öppen dager.

Utan att det specifikt eller ens i allmänna ordalag redovisas vad signalspaning innebär, är det med hänsyn till den sekretess som omgärdar spaningsmetoden, uppenbart att det är en mycket effektiv och särskilt integritetskränkande metod för att övervaka den enskilde. Det har naturligtvis funnits flera motiv bakom dagens ordning, att spaningsmetoden ska upphöra när förundersökning inleds. Den viktigaste torde vara rätten till partsinsyn i förundersökningen och önskan att hemlighålla signalspaningsmetoderna.

Med ett tillåtande av fortsatt signalspaning, även sedan förundersökning inletts, infinner sig naturligen frågan, på vilket sätt redovisningen ska ske, vilka garantier som finns för att materialet inte bearbetas och i dessa delar likväl används i förundersökningen samt hur informationen kommer att spridas. I detta sammanhang bör påpekas att Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens kontroll lär bli en hart när omöjlig uppgift. Frågan är vidare vilka remedier som står till buds vid överträdelse.

Det kan vidare påpekas att det fortsatta uppgiftslämnandet endast begränsas av att användas i förundersökningen. När det gäller användning för andra syften än att utreda brott, t.ex. användning för att förebygga, förhindra och begränsa brottslig verksamhet, finns ingen begränsning. (se skrivelsen s. 76 och avsnitt 9.4). Det ligger då i sakens natur att det därmed uppstår mycket svåra gränsdragningsproblem inom den myndighet som uppgifterna lämnas till. Advokatsamfundet menar att det t.o.m. finns en risk för att informationsöverföringen kan komma att begränsas för att undvika dessa gränsdragningsproblem. I så fall kommer lagförslaget att bli kontraproduktivt utifrån sin ursprungliga tanke.

Den tyngsta invändningen är emellertid förbudet mot att använda uppgifter till förmån för den misstänkte. På samma sätt som utredaren gjort i skrivelsen (s. 59-60), redovisar vi ett exempel:

Exempel

A, B (bosatta i Malmö) och C (bosatt i Köpenhamn) för en diskussion om att sätta en bomb överst i byggnaden Turning Torso i Västra hamnen i Malmö. Diskussionerna blir föremål för FRA:s signalspaning. I ett ganska tidigt skede uttalar emellertid A att han inte vill delta och tar definitivt avstånd från planerna. B och C fortsätter planeringen. Senare, under förevändning om en utflykt och restaurangbesök i Västra hamnen åker alla tre dit i A:s bil. A ovetandes placeras bomben i byggnaden. Tack vare avlyssning omhändertas och desarmeras bomben. A, B och C kommer att gripas och delges misstanke om försök till grov allmänfarlig ödeläggelse. Uppgifterna om A:s avståndstagande får inte användas i förundersökningen mot honom.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg/

genom Maria Billing